נ: יש בכור פרק שמיני בכורות

עין משפט נר מצוה

מא א מיי׳ פ״ג מהל׳ טומ״ק ונטע״ר הל״ב ופ״ב מהלכות מועל ומזיק הלכה ט׳ ו׳ופ״ח מהל׳ ערכין הל״ד ופ״ח מהל׳ שקלים הלכה ח׳ ט׳ ג׳ ד׳ ופ״ח מהל׳ שגגות הל״ח ופ״ב שם הל״ח ופ״ג שם הל״ח טוש״ע יו״ד סי׳ תכ׳ סעי׳ מג וסי׳ סח סעי׳ ח׳ וטוש״ע יו״ד סי׳ שם סעי׳ ח׳ וסי׳ רצד סעי׳ ו׳:

מב ב מיי׳ פ״ג מהלכות טומ״ק ונטע״ר הלכה ח׳ טוש״ע יו״ד סי׳ תרמ״ט סע׳ ג׳:

מג ג מיי׳ פ״ה מהל׳ מעשר שני הל״ד:

מד ד מיי׳ פ״ז מהל׳ ערכין הל״ח:

מה ה מיי׳ פ״ג מהל׳ מחוסר הלכה ד׳ טוש״ע יו״ד סי׳ מ׳ סע׳ ה׳:

מו ו מיי׳ פ״ג מהל׳ מועל הלכה ט׳ טוש״ע יו״ד סי׳ תכ׳ סעי׳ מא׳:

תורה אור השלם

1. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו
2. וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יד כה
3. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיָּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו
4. וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמְקֻדָּשׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף עֶרְכֶּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ: ויקרא כז יט
5. וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיְיָ וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם: ויקרא כז יד
6. וְכל מַעֲשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיְיָ הוּא קֹדֶשׁ לַיְיָ: ויקרא כז ל
7. וְאִם שְׁלֹשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וְיָבְאָה הָעָם אֵין כֶּסֶף: שמות כא יא

מוסף רש״י

כל כסף האמור בתורה סתם כסף צורי. פס פירש שקלים שהם שקל צורי ופס סתם הוי מטבע הסמוכה שבצורי (קדושין יא:). **ושל דבריהם כסף מדינה.** לקמן מפרש לה, כסף מדינה שמיים שבכסף צורי, פס שלא היו שמיים שבשלא צורי ופס דינר היו שמיים שבדינר צורי (שם). **וכללא הוא.** שכסף שבתורה בתורה דיוקא כסף כתיב לא שייך, וי״מ דהוי כסף צורי ולא פרוטות (שם). **והרוי טעונה.** שלהם טוענן את מכירו ומשביעין אותו שלא יחזיר, **דכתיב כי יתן איש ובו׳.** ופליג מתיב אבר״ אמר כי היא זה, דלעניין מיגה שבתורה בקנקנת יבש, דיוקרא נעל הבית סתם כתיב ודרשינן ליה לשבועה (שם יא:). **שבועת הדיינין.** שהדיינים מבטיעין ע״י הודאת מקנת הטענה, **מדוקא מגאה אמר** כי היא זה וכתב עליה ונקרב נעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו, דהייגו שבועה (שבועות לח:). **הטענה.** שהשבועה באה על ידה לא תהא פחות מפכסי כסף, שתי מעות כסף, דהא שתי לשון נקבה הוא, והן שלש דדינר (שם) וקליבי בה רב ושמואל, רב אמר כפירה שתי כסף ושמואל אמר שעיה עלמה שתי כסף וקפיפי לא כפר בה אלא פרוטה לו הודה בפרוטה חייב, מ״מ מדקתני שתי כסף ס״מ קרא לאי דיוקא כסף קאמר, אלא אמתיות כעלמא קמיד וסיון אלא פירש סתם לא תפרו הכתוב אלא לחכמים ולא קיים לבו לרבנן (אמנתיים כגליר מסכי, דאי קרא דיוקא כסף כתיב, נהי דמעה היא מטבע הסמוכה שבצורי, מיהו שתים מנא לה (קדושין יא:). **אף כלים דבר חשוב.** מיהו שיש שתי כסף אלא שבשתים כסף, מתלת נתיבה כ׳ כסף, ועלה קאי דבר חשוב, **ומה כסף דבר חשוב.** מכמים שמעה כסף דבר חשוב הוא שבשתים, **אף כלים דבר חשוב.** מיהו שיש שתי כסף ולאפוקי מת״ל סתם טענו שני מתמנין מייב כהולאת אחת מהן, לכך יצאו כלים למה שכן, כלומר שיתחייב בכלים בכל שהן (שם ע״ש). **הפרוט שלא.** מתקנת ס״ם לומר בכל שבטע מעות כו׳, ומיהו שמעינן מינה שחילל מתילה המעשר בפרוטות כל נחוצה ועתה בא לפרוט כהן שלא (קדושין יא:). **ונתן הכסף ונקם לו.** דכתיב ויקם מתנות כסף מרכך מלוי ונקם לו (שם). **שחללו על שוה פרוטה מחוללו.** לתן לאותה לתקדש דכתיב (ויקרא כה) אים לת אחיו, ולאמוטעינן שמואל כדי הייני לאמעטעי מקנת (שם) ושעמה נמי ליכא לאמעטי כהו דמתן טעמה (ב״ח יז:). **יליף קדש קדש ממעשר.** נמר פדיון הקדש מפדיון מעשר שני, אבל שאר פרוטה מחוללו, שאר כסף שבתורה לא יליף מיניה דלא דמו, ועוד דהכא כספים יתירה כתיבה (קדושין יא. לגירסא שם. כסף כסף יליף ממשנה). **וב״ה אומרים בפרוטה.** אל מתמה (שם ב.). **כסף קצוב.** וכסף קדושין אינו קצוב ולא אחיריה כיה רב אסי אמר. **כסף מדינה.** כגון מחצים של קצם ושלשים של עבד ומחצה כל מוליות שם רש, שעמדו בהם שקלים ויתמר תשבוני (שם יא:). **ושל דבריהם כסף מדינה איצטריכא ליה.** דלא תנן כמה הוי ומשמועינן דהוא כסף מדינה (שם). **דתנן התוקע כו׳.** כלומר היכא מלינו כסף דבריהם כמתנן כו׳ (שם). **התוקע לחבירו.** לתוקע, לשון רבינו הגלי, ורבינו הזקן למדני שבהכנו אלל הלמון (שם) המתנו כנגד מאני, לשון מוריי (ב״ק לו: ושם צ. על אונו) **ליח תוקע ממנו** (שם ושם). **נותן לו שלש.** משום נוטפת (שם צ.) דמי נוטפת, מלבד לעבר ומוק ולרמוי אם יעמוד אם (שם לו:).

מסורת הש״ס

[אמר] [1]רב יהודה אמר רב [2]אסי [3]כל כסף האמור בתורה סתם כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה [4] וכללא הוא והרי טענה דכתיב [5]כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור [6]ותנן [7]שבועת הדיינין הטענה שתי כסף שאני התם דכתיב כסף או כלים מה כלים שנים אף כסף שנים ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב והרי מעשר דכתיב [8]וצרת הכסף בידך [9]ותנן [10]הפורט סלע [11](במעות) מעשר שני כסף [12]כסף ריבה והרי הקדש דכתיב ונתן הכסף [13]וקם לו [14]ואמר שמואל [15]הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל הקדש נמי יליף [16][17]קדש [18]קדש ממעשר והרי קידושי אשה דכתיב [19][20]ויצאה חנם אין כסף ובתנן בש״א בדינר ובשוה דינר [21]וב״ה אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה לימא רב אסי דאמר כב״ש אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה אמר רב אסי [22]כל כסף קצוב האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה מאי קמשמע לן תנינא חמש סלעים של בן וכו׳ ושל דבריהם כסף מדינה איצטריכא ליה [23]דתנן [24]התוקע לחבירו נותן לו סלע ולא תימא סלע ארבע זוזי אלא פלגא דזוזא דקרי אינשי סלע פלגא דזוזא חנן ביישא תקע ליה לההוא גברא אתא לקמיה דרב הונא אמר ליה הב ליה פלגא דזוזא [25](הות איכא זוזא

[1] מרינה. טענה מעשר והקדש וקרושי אשה סימן: [2] מדינה היינו סאסריאתא דאמרן לעיל והשאר נמחק: [3] שחי מ״ם, כסף ושתי כסף היינו שתי מעות שהן שליש דינר דאי דינרי שני כסף איכא״ע ליה לסיהני דאף ע״ג: [4] כלים דמה כלים שנים אפילו כל: [5] ונתת הכסף: [6] זה אבל יש כסף: [7] שהקע בפיו באזני: [8] ופונדיון לכל שנה ושנה של מ״ט שנים: [9] נתון אותו פונדיון: [10] ר״ ליטרין ביחד כו׳: [11] דאף ע״ג שאם שקל של כל: [12] דקדושין ובכמה מקומות: [13] כן שהיתה בימי: [14] מעות ולא דינר מדקתני כו׳ דהתם משום דבעינן: [15] הכא כי דייקא: [16] לפי שהיא שלו: [17] תי׳ וגימא נמחק: [18] וקשה לר׳ לפי׳: [19] למיבר אוקמיה אמעה שהיא כו׳ שבצורי ובשלמא לקמן דמסקינן כסף קצוב ניחא דכיון דסתם כסף שאינו קצוב פרוטה שויך למימר סברא דאוקמיה אדינר מאחר דאפיקתיה מפרוטה ומתי׳ למאן דאי תי׳ אבל ל״ש: [20] ליה אדינר ואין שייך כלל לומר:

[21] נר״ ז׳ שהגיה רבינו ברש״י דאם כפר׳ רבותיו של רש״י שהוא כתוב כאן ובכ״ה ותוס׳ מקדושין דף יא ע״ב אבל רש״י ז״ל כעצמו נחה שם מ״ז זה ע״ש.

רבינו גרשום

של ירושלים שבו היו פודין הקדש ומעשרות: פרוצים, שונאים: כסף מדינה. הוא אחד משמונה בכסף של תורה: הטענה. שיתחייב בה שבועה בטוענו שתי כסף וקרי״ל שתי מעה כסף והיכי אמרת כסף צורי: וכה דבר חשוב. ושתי מעה כסף נמי הוי דבר חשוב: הפורט סלע מעשר שני. שאם יש לו מעות של מעשר שני שוין סלעין ורוצה לחלפן בסלע אלמא דמעשר שני חילל על מעות אע״ג דכתיב ביה ונתתה בכסף: ויצאה חנם אין כסף. אבל יש כסף לאדון אחר ומאי ניהו האב שהאב זכאי בבתו בכסף קידושיה. ותנן בית שמאי כו׳. לימא רב אסי דאמר כסף צורי כב״ש דאמרי

[1] מקנת הטענה אינו נשבע אלא א״כ טענו שוה שתי [2] מעות שהן שלש דינר ואע״ג דכתיב כי יתן איש לרעהו כסף: **שאני הסם.** לאקשיה דמתנת לכסף בהדי כלים [3] שנים כל דהו אפי׳ אין שוין דינר אף כסף שנים: **ומה כסף דבר חשוב.** [4] ומעה כסף הוי חשוב אף כלים דבר חשוב ולא כל דהו ממש: **הפורט סלע.** מדמי מעות מעשר שני שהיו לו פרוטות ורולה להחליפן בסלעי כסף מפני משוי הדרך והתם מסיים פלוגתא בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות כו׳. ומיהו שמעינן מינה דמכר המעשר בפרוטות וכתיב ונתת בכסף [5]: **הכסף כסף ריבה.** תלמא דזמני כתיב התם כסף ונתת [6] בכסף וצרת הכסף ונתת בכסף [7] וריבה כל מילי: **ש״מ.** והייגו נחמה: [קדש קדש ממעשר]. כמעשר שני כתיב קדש וכל מעשר [8] בקר ולאן כל אשר יעבור וגו׳ והכקדש כתיב ואים כי יקדיש את ביתו קדש: **וילאה חנם אין כסף.** ומהתם גמרינן קדושין דאמרינן [9] אין כסף לאחדון זה [10] ויש כסף לאחדון אמר: **קצוב.** דאיכא שלשים חמשים אבל בכל הנך דפרכינן ליכא קצבה: **התוקע.** המכה את חבירו באזנו לשון מורי בנבא קמא ובלן שמעתי תוקע ממש שתקע [11] מפיו באזנו ולאיתה לשון מורי בב״ק

[12] שמכין בכסף על כף חבירים לחיות ערבים בשביל אחרים. וקמ״ל רב אשי [13] דהתם דבעינן דבר חשוב דומיא דכלים ומעה דבר חשוב הוא והשתא אמי מקנת גנרוטי דקנים [14] דבר חשוב זה אלא סלע מדינה דהוא פלגא דזוזא שמיית שבסלע צורי: [15] הקשה היכי אמרינן מה כלים דבר חשוב וכי מחבו דבר חשוב הוא והא אמר התם לכך יצאו כלים למה שהן אלמא דלא חשיבי מחבון והא נמי לא קשיא דאפילו מחבו יש בו חשיבות שראוי לעשות בו מלאכה חשובה וגדולה ועוד הקשה דהכדיא אמר איפכא בשבועות מה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב וכסף כי אתא להך דרשא הוא דאתא והא נמי לא קשה דהייגו לשמואל אבל לרב אתא הכדיא התם דבין שנים בין דבר חשוב מכלים נפקי וכסף כי אתא לכפירה הוא דאתא ועוד דאפילו בדשמואל יש ספרים דגרסי התם כי הכא [16] וכי דייקי קרא כוותיה דשמואל והא דקאמר מנר הכי לשמואל אי כתיב כלים וא״ל מה כלים שנים אבל דבר חשוב לא בעינן לא משום דמפקינן מכסף דבר חשוב אמר הכי אלא משום דאי לא כסף לא הוה מפקינן מכלים אלא שנים להכי כתב כסף לאקושי לכלים ולהגריך בו דבר חשוב ועוד ״ל דמכסף דמשמע חשיבות ממון פרוטה לכל הפחות [17] שמלינו דבעי חשיבות בכלים לאפוקי כלי גרוע כגון מרוקא דאמר בפרק הזהב (כ״מ דף מז.) נמנא דבבר לאפוקי מרוקא אי נמי לאפוקי כלי שהוא פחות משוה פרוטה אלא מימא גזירת הכתוב הוא בכל כלי אע״פ שאין בו שוה פרוטה כמו שאומר בירושלמי דטענו [18] שהיה לו נחשת ובצורי מטבע נחשת ליכא ובקדושין כסף כתיב דהא קיימה גמירי וכיון דאפיקתיה מפרוטה אלמא מידי דחשיבותא בעי לאוקמוה אדינר כדלקמן [19] בשמעתין מה כסף דבר חשוב כו׳ ומימה [20] ונימא נהי דמעה היא מטבע פחותה שבצורי מיהו שתים מנא ליה ומשני מה כלים שנים כו׳ [21] ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב שיהו שוים שתי כסף לאפוקי ממ״ד התם טענו שני מתמון מייב כהולאה אחת מהם לכך יצאו כלים למה שהן כלומר שיתחייב עליהן בכל שהוא ע״כ לשון הקונטרס וקשה [22] לן לפי׳ דלפי שיטתו דשבועות היה לו [23] להגיה אף כל כמו שמגיה בשבועות דהך דרשא דמה כסף דבר חשוב ליתא אלא לשמואל דרב סבירא ליה דכסף כי אתא לכפירה הוא דאתא ועוד קשה לר״י כיון דמטבע פחות שבצורי היא מעה היכי שייך למימר כלל כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר ה״ל למימר [24] אמעה שהיא מטבע פחותה שבצורי דבשלמא [25]נמצן דאמר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמא אדינר דהוי דבר חשוב [1]אבל השתא דסבירא לן דסתמא דבר חשוב הוא אמאי מוקמי ליה [26] אדינר [1]ואין שייך לומר כיון דאפיקתיה מפרוטה שאין בשום מקום סתמו פרוטה אלא מעה ועוד כי היכי דנקדושין אמר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמא אדינר גבי טענה נמי נימא כיון דאפיקתיה מסני פרוטות אוקמה אמאי דינרים: **מה כלים שנים כו׳.** בשבועות (דף לט:) הקשה רש״י מנא ליה לשמואל דדרש לכך יצאו כלים למה שהן הא אינטריך לאשמועינן מה כלים שנים ותיכף דלכתוב כספים דמשמע שנים ודבר חשוב ומיהו מימה דא״כ דבר חשוב מנליה דאמינא שתי פרוטות כמו שאמר לעיל וי״ל דהוה ליה למיכתב כסף או חפצים [27]: **כל** כסף דבר האמור בתורה בכסף צורי ושל דבריהם בכסף מדינה. מימה דבפרק המובל (ב״ק ד׳ ל.) תנן גבי התוקע לחבירו רבי יוסי הגלילי אומר מנה ומסיק בגמרא דהייגו מנה צורי ובכתובות בפרק אע״פ (דף סד:) תנן נותן לה כלים

דינר: קצוב. כגון ה׳ סלעים של בן רשלשים של עבר וכולהו אידך: אלא סלע פלגא דזוזא דקרו ליה אינשי לפלגא דזוזא איסתירא דהדינו סלע והאי סלע הוי אחד

[1] קדושין יח. ב״ק לו:, [2] (נב״ק נרסינן כב יהודה בחמר רבן), [3] שבועות לח:, [4] מעבר שני פ״ב מ״ח, [5] ל״ל מתנות, [6] לעיל סה. קדושין יח: ב״מ מ:. מעילה יד: ערכין כב. מתורה מז:, [7] (בקדושין יח: איתמא כסף כסף ילף ממעשר וע״ש היטב בפרש״י), [8] (סס בקדושין איתמא כי יקח איש אשה ונמצר קיחה קיחה משדה עפרון), [9] ב״ק לו: ע״ש קדושין יח., [10] ב״ק לו: ב. (קדושין יח:), [11] נר׳ ב״ק היה ליה אחא וכ״ה ב״ק לו:, [12] (דברים יד), [13] (סס), [14] (קדושין כ:), [15] (מעלי כב), [16] (נדב״ל רב אסי), [17] ב״ק מ״ו, [18] ב״ל אמר״ ב״ק, [19] ב״ל אמר״ התם דבעינן כי ב״ק, [20] ב״ל קלא שוין שתי פרוטות כו׳ ב״ק, [21] ולא גרים ב״ק, [22] ובשמעתין כו׳ פירש״י ומימה ב״ק, [23] ופירש״י ד״ה ומה וכו׳ ב״ק, [24] ב״ל לגביה הכא לף כל כו׳ ב״ק, [25] ב״ל לקמן, [1] נר׳ בתוס׳ פ״ק דקדושין כל מה שמסר לאן, [1] וגם אין ב״ק, [26] ופירי היטב תוס׳ סנטטות לט: ד״ה מה כלים).

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ומה כסף וכו׳ דמעה: (ב) ד״ה קדש וכו׳ כתיב קדש וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה׳ הוא קדש לה׳: ובהקדש כתיב:

שיטה מקובצת

(א) מדינה. טענה מעשר והקדש וקדושי אשה סימן: (ב) מדינה היינו סאסריאתא דאמרן לעיל והשאר נמחק: (ג) שתי מ״ם, כסף ושתי כסף היינו שתי מעות שהן שליש דינר דאי דינרי שני כסף איכא״ע ליה לסיהני דאף ע״ג: (ד) כלים דמה כלים שנים אפילו כל: (ה) ונתת הכסף: (ו) זה אבל יש כסף: (ז) שהקע בפיו באזני: (ח) ופונדיון לכל שנה ושנה של מ״ט שנים: (ט) נתון אותו פונדיון: (י) ר״ ליטרין ביחד כו׳: (יא) דאף ע״ג שאם שקל של כל: (יב) דקדושין ובכמה מקומות: (יג) כן שהיתה בימי: (יד) מעות ולא דינר מדקתני כו׳ דהתם משום דבעינן: (טו) הכא כי דייקא: (טז) לפי שהיא שלו: (יז) תי׳ וגימא נמחק: (יח) וקשה לר׳ לפי׳: (יט) למימר אוקמיה אמעה שהיא כו׳ שבצורי ובשלמא לקמן דמסקינן כסף קצוב ניחא דכיון דסתם כסף שאינו קצוב פרוטה שויך למימר סברא דאוקמיה אדינר מאחר דאפיקתיה מפרוטה ומתי׳ למאן דאי תי׳ אבל ל״ש: (כא) ליה אדינר ואין שייך כלל לומר:

(ב) נר״ ז׳ שהגיה רבינו ברש״י דאם כפר׳ רבותיו של רש״י שהוא כתוב כאן ובכ״ה ותוס׳ מקדושין דף יא ע״ב אבל רש״י ז״ל כעצמו נחה שם מ״ז זה ע״ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com